

Самостійна робота №18

Тема : «Директиви ЄС у сфері екологічності транспорту та євроінтеграція України»

Європейський інтеграційний курс України вимагає не лише політичної та економічної трансформації, а й глибокої адаптації національного законодавства до норм та стандартів Європейського Союзу. Транспортний сектор є однією з найскладніших галузей для реформування, оскільки він традиційно генерує значну частку викидів парникових газів і забруднюючих речовин.

У рамках стратегії **European Green Deal** (Європейський зелений курс) ЄС поставив амбітну мету — досягти кліматичної нейтральності до 2050 року, знизивши викиди від транспорту на 90%. Для України, яка має статус кандидата в члени ЄС, імплементація ключових директив і регламентів у сфері екологічності транспорту є безальтернативною умовою для модернізації економіки, виходу на європейські ринки та виконання Угоди про асоціацію.

Стратегічний контекст: Європейський зелений курс та транспортна політика ЄС

Європейська політика сталого розвитку транспорту базується на принципі «забруднювач платить» та переході на мультимодальність, цифровізацію й альтернативні джерела енергії. Угодою про асоціацію між Україною та ЄС передбачено зближення українського законодавства з європейськими нормами у сфері повітряного, залізничного, автомобільного, внутрішнього водного та морського транспорту.

Основними векторами екологізації транспорту в ЄС є:

- Суворе обмеження викидів від двигунів внутрішнього згоряння (стандарти «Євро»).
- Стимулювання переходу на транспорт з нульовими викидами (електромобілі, водневий транспорт).
- Зелена трансформація портів, аеропортів та залізничної інфраструктури.
- Включення транспортного сектору до системи торгівлі викидами (ETS).

Ключові директиви та регламенти ЄС у сфері екологічності транспорту

Європейське законодавство у цій сфері стрімко еволюціонує. Нижче наведено ключові законодавчі акти ЄС, які визначають екологічний порядок денний транспорту та підлягають імплементації в Україні:

Екологічні стандарти для автотранспорту (Регламенти про викиди CO₂ для нових транспортних засобів)

- **Регламент (ЄС) 2019/631** (та його наступні оновлення, зокрема заборона на продаж нових автомобілів з двигунами внутрішнього згоряння з 2035 року): встановлює жорсткі цільові показники зниження викидів CO₂ для нових легкових автомобілів та легких комерційних вантажівок.

- **Регламент (ЄС) 2019/1242**: визначає норми викидів CO₂ для важких комерційних транспортних засобів (вантажівок і автобусів), зобов'язуючи

виробників поетапно знижувати середні викиди парку до 2030, 2035 та 2040 років на 45%, 65% та 90% відповідно.

Директива про розгортання інфраструктури альтернативних видів палива (AFIR — Alternative Fuels Infrastructure Regulation / заміна Директиви 2014/94/EU)

Цей документ є критично важливим для розвитку зарядної інфраструктури. Він зобов'язує держави-члени ЄС забезпечити мінімальний рівень покриття мережі електрозарядних станцій та заправок на водні уздовж транєвропейської транспортної мережі:

- Встановлення потужних зарядних хабів для легкових авто принаймні кожні 60 км уздовж магістралей
- Розгортання інфраструктури для вантажівок з інтервалом не більше 100 км.
- Вимоги щодо берегового електроживлення суден у морських та внутрішніх портах (*shore-side electricity*), що дозволяє вимикати дизельні генератори суден під час стоянки.

Директива про чисті транспортні засоби (Clean Vehicles Directive — Директива (ЄС) 2019/1161)

Ця директива стимулює ринок екологічного транспорту через державні та муніципальні закупівлі. Вона встановлює мінімальні обов'язкові квоти на закупівлю «чистих» транспортних засобів (електромобілів, автобусів на водному чи біопаливі) для громадського транспорту та муніципальних служб у всіх країнах ЄС.

Ініціативи у сфері авіації та судноплавства (ReFuelEU Aviation та FuelEU Maritime)

- **ReFuelEU Aviation:** зобов'язує постачальників авіаційного палива поступово збільшувати частку екологічно чистих видів палива (SAF — Sustainable Aviation Fuels) в аеропортах ЄС.
- **FuelEU Maritime:** стимулює використання екологічно чистих видів палива на морському транспорті шляхом встановлення лімітів на інтенсивність викидів парникових газів від енергії, що використовується на судах.

Процес євроінтеграції України у транспортно-екологічній сфері

Адаптація українського законодавства до європейських норм відбувається в рамках **Угоди про асоціацію** (Додаток XXXII до Глави 7 «Транспорт») та планів заходів щодо виконання Угоди про асоціацію, а також у контексті оновленого порядку розширення ЄС.

Гармонізація технічних регламентів та екологічних норм

- **Технічний стан транспортних засобів:** Україна поступово оновлює правила проведення обов'язкового технічного контролю (ОТК) транспортних засобів, приводячи їх у відповідність до директив ЄС щодо контролю викидів відпрацьованих газів (стандарти «Євро-5» та «Євро-6»).
- **Обмеження імпорту старих авто:** Введення екологічних стандартів на ввезення автомобілів стимулює оновлення національного

автопарку, хоча цей процес супроводжується значними соціально-економічними викликами.

Інтеграція до мережі TEN-T та зелені коридори

Європейська комісія активно підтримує інтеграцію України до Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T). Проєкт перегляду мережі TEN-T передбачає поширення європейських колій та транспортних коридорів на територію України та Молдови (особливо у рамках «Шляхів солідарності» — *Solidarity Lanes*).

- Це вимагає від України розбудови прикордонних переходів за стандартами ЄС, розвитку мультимодальних терміналів і зменшення вуглецевого сліду логістичних ланцюгів експорту.

Виклики та перешкоди на шляху імплементації

Імплементація директив ЄС в Україні стикається з низкою системних перешкод:

1. **Фінансово-економічний тягар:** Перехід на електротранспорт, модернізація депо, будівництво мережі потужних зарядних станцій та терміналів вимагають масштабних інвестицій (мільярдів євро), яких наразі бракує в умовах воєнного стану.

2. **Стан інфраструктури:** Енергосистема України, яка зазнала руйнувань, потребує модернізації для забезпечення зростаючого попиту від зарядних хабів та електрифікованого транспорту.

3. **Адміністративна та інституційна готовність:** Необхідність гармонізації десятків складних технічних регламентів, створення систем моніторингу, звітності та верифікації (MRV) викидів у транспорті за стандартами ЄС.

Практичні кроки України та міжнародна підтримка

Незважаючи на війну, Україна демонструє прогрес у зближенні із законодавством ЄС:

- Розробляється Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року з урахуванням цілей Європейського зеленого курсу.

- Ухвалюються зміни до законів щодо стимулювання розвитку електромобільності та виробництва й використання екологічних видів палива (зокрема біопалива).

- Залучаються кошти від міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, ЄІБ) та фондів ЄС (механізм *Connecting Europe Facility* — CEF, до якого Україна отримала доступ) для фінансування проєктів з модернізації залізниці та прикордонної інфраструктури.

Директиви та регламенти ЄС у сфері екологічності транспорту слугують дорожньою картою для модернізації української транспортної системи. Євроінтеграція України у цій сфері — це не просто виконання формальних вимог Угоди про асоціацію, а стратегічна трансформація. Вона спрямована на створення енергоефективної, маловуглецевої та безпечної транспортної інфраструктури, яка буде повністю інтегрована до єдиного європейського економічного та транспортного простору.

Чи бажаєте ви детальніше розглянути механізми імплементації конкретного стандарту (наприклад, регламентів щодо викидів важких вантажівок) або вплив європейського вуглецевого регулювання (СВАМ) на транспортно-логістичний сектор України?